

Μυριοφύτου Λεοντόπουλος Ιωάννης

Ευαγγέλιος Ιω.
Σαββίτης:

Θρακική
τ. 21. 1936
r. 144-152

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ
ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Ὁ Ἰωάννης Λεοντόπουλος ¹⁾ ἐγεννήθη κατὰ τὸ Β' ἡμισυ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Ἐσπούδασεν ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ ὑπὸ τὸν Ματθαῖον τὸν ἐκ Γανοχώρων διδάσκοντα τὰ γραμματικά ἐν αὐτῇ ²⁾. Ἐδίδαξεν ἐν τῇ Σχολῇ Μυριοφύτου τῇ συσταθείσῃ τῷ 1788 ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου Μελετίου τοῦ Λερίου ³⁾ τοῦ ἀπὸ Μυριοφύτου, διαδεχθεὶς τὸν ἀποθανόντα διδάσκαλον Ματθαῖον τὸν Γανοχωρίτην. Ἐδίδαξεν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ Κιπλόεως καὶ μετὰ ταῦτα ἐν οἰκίαις ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, συνειργάσθη ἐπίσης εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ «Κιβωτὸς» τῷ 1816. Ἐξ ἐγγράφου τοῦ κώδικος Μυριοφύτου μαρτυροῦμεν, ὅτι τῷ 1822 προτροπῇ τοῦ Ἡρακλείου Ἰγνατίου μετετέθη εἰς τὴν ἐν Ραιδεστῷ Σχολὴν ⁴⁾ τὴν συσταθείσαν τῷ 1760 ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου Μεθοδίου καὶ ἀνασυσταθείσαν εἰτα τῷ 1817 ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου Μελετίου τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, ἔνθα παρέμεινε διδάσκων μέχρι τοῦ 1828, ὅτε περὶ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους τούτου ἀπέθανεν ἐνταῦθα, ὡς δηλοῦται ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ἡρακλείου Ἰγνατίου πρὸς τὸν Τζορπατζὴν Στογιάννον τῆς 2ας Φεβρουαρίου 1828 (φ. 53α), περὶ ἧς κατωτέρω γίνεται λόγος. Τὸ ἐγγράφον αὐτὸ ἐπιβεβαιοῖ ὁ Μυριοφύτου Σεραφεῖμ, ⁵⁾ τῷ 1826.

1) Μ. Γεδεών, Χρονικά τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας ἐν Κιπλόει 1883 σελ. 208. Τοῦ αὐτοῦ, Ἀποσημειώματα χρονογράφου ἐν Ἀθήναις 1932 Μέρ. Α' σελ. 112. Τρύφ. Εὐαγγελεῖδου, Λόγιοι Θράκης ἐν «Θρακικοῖς» παράρτ. τόμ. Γ' (1931) σελ. 141.

2) Μ. Γεδεών, Χρονικά τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 203.

3) Τρύφ. Εὐαγγελεῖδου, Τὰ Σχολεῖα Θράκης ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐν «Θρακικοῖς» παράρτ. τόμ. Γ' σελ. 72. Μ. Γεδεών, Ἐγγραφοὶ Λίθοι καὶ Κεράμια. (Ἀνατύπώσεις ἐκ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἐν Κιπλόει 1892 σελ. ρνγ'.

4) Μ. Γεδεών, Χρονικά τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 210. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐγγραφοὶ Λίθοι... ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. ρνγ'. Πρβλ. Τρύφ. Εὐαγγελεῖδου, Ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 73. Πρβλ. Μ. Γεδεών, Θρακικά. Μνήμη Γανοχώρων. Ἐν Κιπλόει 1913. Μέρος Β' σελ. 74.

5) Μ. Γεδεών, Θρακικά Μέρος Β' Γανοχώρων Ἐκκλησιαστικαὶ παροικαί ἐν Κιπλόει 1913 σελ. 72 κε' (Ἀνατύπώσεις ἐκ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» τόμ. ΑΒ' (1912) σελ. 333.

Ὁ Ἰωάννης Λεοντόπουλος συνέγραψεν παλαιὰν Ἱστορίαν καὶ Συντακτικόν, τὰ ὅποια δὲν ἐξεδόθησαν. ¹⁾ Ἐπίσης συνέγραψε Γραμματικὴν, ἣν ἐκάλεσε Νέαν Ὀδηγόν, ²⁾ ἐκδοθεῖσαν ἐν Κ]πόλει εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ δαπάναις τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου, ἥτις διέσωσε τὰς προσωπογραφίας τοῦ τε Ἡρακλείας Ἰγνατίου καὶ Ἰωάννου Λεοντοπούλου. ³⁾ Πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ Ἰγνάτιος μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1827, ἣν παρατίθῃμι εὐθὺς ἁμέσως.

Τὰς κατωτέρω δημοσιευομένας ἐπιστολάς ἀντέγραψα ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 145 κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς Ἀθηνῶν τοῦ περιέχοντος τὴν ἀλληλογραφίαν τούτου.⁴⁾

φ. 27α Τῷ Διδασκάλῳ Ἰωάννῃ.

Ὅτι ἐλάβομεν τὸ γράμμα του, καὶ ἐλυπήθημεν διὰ τὸ ζαῖφλίκι του, ὁμοίως καὶ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ του ἐπενχθέντες αὐτῷ τὰ εἰκότα περὶ τῆς ἐπὶ τὰ κρεῖττω ἀνακλίσεώς του τὸν ἀπεκρίθημεν καὶ περὶ τινὸς διδασκάλου ὁποῦ μᾶς γράφει, ὅτι περιμένομεν γὰρ μᾶς γράψωσιν οἱ Παιδαστινοὶ ἐξ οἰκείας των προαιρέσεως, ζητοῦντες διδάσκαλον διὰ τὰ γένη τὸ πρᾶγμα ἐφημον καὶ ὅχι ἡμεῖς καὶ οὐκ ποτε ἤθελον μᾶς γράφει ἁμέσως τότε διὰ χاتیρη της συστήνομεν τὸν Διδάσκαλον ὁποῦ μᾶς γράφει.

Σεπτεμβρίου κς. (1827)

Ἐπίσης περὶ τοῦ διδασκάλου Ἰωάννου Λεοντοπούλου γίνεται λόγος εἰς τὰς κατωτέρω τρεῖς ἐπιστολάς τοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου πρὸς τὸν Μυριοφύτου Σεραφεῖμ τοῦ 1828, ὡς καὶ εἰς μίαν τοῦ αὐτοῦ ἔτους πρὸς τὸν Πρωτοσύγκελλόν του Νεόφυτον, ἐν αἷς γίνεται πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις λόγος καὶ περὶ τῆς Γραμματικῆς αὐτοῦ, διὸ καὶ δημοσιεύω αὐτὰς ἐνταῦθα.

1) Μ. Γ ε δ ε ὡ ν, Χρονικά τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 210 Πρβλ. Τ ο ὡ α ὗ τ ο ὡ, Περὶ τῶν ἐν Ἡρακλείᾳ ὀρχιερατευσάντων Λερίων (1714-1831) ἐν «Τύπῳ» ἐφημερίδι τῶν ἀδελφῶν Πληθωνιδῶν ἀριθ. 249 ἔτος Β' (1871) Κων]πολις.

2) Γ ε ω ρ γ. Χ ά σ ι ὡ τ η, Περὶ τῶν δημοδῶν μνημείων, Ἀθῆναι 1910 σελ. 1910 ὁ τίτλος τῆς Γραμματικῆς εἶναι ὁ ἐξῆς: Νέα Ὀδηγὸς ἢ ἐγχειρίδιον περὶ κλίσεως, ὀρθογραφίας καὶ συντάξεως τῶν ὀκτώ τοῦ λόγου μερῶν συλλεγὲν ἐκ διαφόρων ἐγκρίτων Γραμματικῶν σαφῶς, συντόμως καὶ ἀνελλιπῶς ὡς οἶοντε. Μέρος πρῶτον λαμβικόν. «Σοφὴ μέλισσα ἀνθέων, ὧν ἂν θέλῃ συνάξει κηρίον τε καὶ μέλι»

3) Μ. Γ ε δ ε ὡ ν, Ἀποσημειώματα... ἐνθ' ἀνωτέρω Μέρ. Α' σελ. 112, ἐνθα εὐρίσκει τις καὶ τὰς προσωπογραφίας αὐτῶν.

4) Ε ὡ α γ ἔ λ ο ν Ἰ. Σ α β ρ ά μ η, Κώδιξ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἰγνατίου ἐν Θρακικοῖς Τόμ. Ε' (1934) καὶ στ' (1935). Ἐξεδόθη καὶ εἰς ἰδιαιτερον τεῦχος.

φ. 54a

Τῷ Μυριοφύτῳ

Ὅτι ἐλάβομεν τὸ γράμμα του, ἐν ᾧ εἶδομεν ὅσα ἡμῖν ἀποκρίνεται περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ μακαρίτου διδασκάλου Ἰωάννου, καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν ἦτον κἀνέρας ἀσυνείδητος καὶ ἀθεόφοβος ἄνθρωπος, γὰρ ζητῇ περὶ πλέον τοῦ δικαίου του.... καὶ ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου του ἐξομολογήθη εἰς τὸν πνευματικόν του, εἶπεν, ὅτι ἔχει γὰρ λαμβάνῃ ἱκανὰ γρόσια ἐκ τῆς πολιτείας Ῥαιδεστοῦ· αὐτὸ τὸ ἴδιον ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ στόμα του καὶ ὁ Παπᾶ Ἰωάννης ὁ πατὴρ τοῦ γραμματικοῦ μας Παναγιωτάκης· καὶ ὅτι ἡ ἀπόκρισις τῶν ἀρχόντων οὐκ ὀλίγον μᾶς ἐθλίψεν καὶ ὅτι αὐτοὶ εἰς τὸ πρὸς ἡμᾶς γράμμα των οὐδόλως δὲν ἀναφέρουν περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος· ἀλλὰ μόνον μᾶς ἐπεύχονται διὰ τὰς ἐορτάς, καὶ μᾶς ἐξαποστέλλουν καὶ ἐν κοντὶ μὲ χάσιμον ἀλεῦρι, καὶ δέκα κούρκας, ἐξ ὧν μόνον τὰς ἑξὶ ἐλάβομεν, ἐπειδὴ καὶ ἐψόφισαν αἱ ἄλλαι· καὶ ὅτι γὰρ τοῖς ὁμιλήσῃ γὰρ ἐπεξεργασθῶσι τὸν λογαριασμὸν τοῦ μακαρίτου καλῶς καθότι δὲν ἀνεχόμεθα γὰρ θέλωσιν οἱ υἱοὶ του γὰρ ἐκδόσωσιν ἐπιστολὴν Πατριαρχικὴν περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος κ.τ.λ.

Τῇ θῇ Φενρουαρίου.

φ. 54 α

Προσθήκη εἰς τὸ γράμμα τοῦ Μυριοφύτου.

φ. 57β

Τῷ Μυριοφύτῳ

Ὅτι γὰρ ὁμιλήσῃ τοὺς ἀρχοντας τῆς πολιτείας περὶ τοῦ μισθοῦ τοῦ διδασκάλου Ἰωάννου, καθότι οἱ υἱοὶ του ζητοῦν γὰρ ἐκδόσωσι Πατριαρχικὸν ἀφοριστικὸν περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος· ὅπερ καὶ μὴν ἀνεχόμενοι ἀπαντῶμεν εἰς τὴν καὶ γὰρ ἐπεξεργασθῶσιν ἀκριβῶς τὸν λογαριασμὸν του, καὶ γὰρ μᾶς ἀποκριθῶσιν μὲ ἄον κ.τ.λ.

Τῇ ιη Μαρτίου.

φ. 60a-60β

Τῷ Μυριοφύτῳ

Τὸ ἀπὸ ἰδῆς τοῦ ἡδὴ ὑπερμεσοῦντος ἀδελφικόν της μετὰ πόθου δεξάμενοι, ἠσθημεν ἐπὶ τῇ ἀγαθῇ ἀγγελίᾳ τῆς ἀδελφικῆς ἐγγείας της· εἶδομεν ἐφεξῆς καὶ ὅσα ἡμῖν γράφονσα ἀποκρίνεται εἰς τὴν ἐπόθεσιν τοῦ μακαρίτου διδασκάλου Ἰωάννου. Ἀδελφέ! ἡ θεοφιλία της ἡξεύρει ὅτι ὁ μακαρίτης δὲν ἦτον κἀνέρας φιλάδικος ἄνθρωπος· ὁ εἰρημένος καὶ πρὸ τοῦ θανάτου του αἰείποτε ἐπρετέντερον ἀπὸ τοὺς ἀρχοντας τὸ σάλδος τοῦ λογαριασμοῦ του, κατὰ τὸ κατὰστιχον ὅπου ἔχομεν τῇ προαποστείλει, καὶ εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του εἶπεν, ὅτι ἔχει γὰρ λαμβάνῃ λογαριασμὸν μισθοῦ, πρὸς τελείαν ἐξόφλησιν γρόσια τόσα· οὐκ εἶδαμεν ὅμως, ὅπως δια-

τεθέντες οἱ ἄρχοντες δὲν θέλουσι νὰ ἀποδώσωσι σώως τὰ προτεντερόμενα παρὰ τοῦ μακαρίτου. Εἰς ἡμᾶς περὶ τούτου δὲν ἔγραψεν οὐδόλως· βλέπομεν δὲ τὸ ἀποστελλόμενον ἴσον παρὰ τῆς θεοφιλίας της, καὶ ἐπαπορούμεν· ἡμεῖς ἀδελφεῖ! ἐπειδὴ καὶ δὲν δεχόμεθα περὶ τοιούτου μικροῦ πράγματος, νὰ ἐξαποστελῇ Πατριαρχικὸν ἀφοριστικὸν ἐκ μέρους τῶν νύων τον, διὰ τοῦτο καὶ τῷ ἐγράψαμεν ἅπαξ καὶ δῖς, νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ, διὰ νὰ παρατηρήσωσι καλῶς, μήπως ἔχωσι κἀνὲν λάθος, εἰς τοὺς λογαριασμούς των· ὅθεν νὰ ζῇ ὁ ἀδελφός! ἃς πασχίσῃ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ποροκέφαλον· ἀπορούμεν ὅμως πῶς εἰσέτι οἱ ἄρχοντες δὲν προέβλεψαν νὰ εὗρωσι κἀνένα διδάσκαλον, διὰ νὰ διδάσκωνται τὰ παιδιὰ· ἡμεῖς ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἔχομεν γρόσια εἰς τὴν πολιτείαν διὰ νὰ πληρῶνεται ἐκ τῶν διαφόρων ὁ διδάσκαλος· διὸ καὶ εἴμεθα ἀναγκασμένοι νὰ ζητήσωμεν τὰ διάφορα τῶν ὁμολογιῶν, διὰ νὰ εὗρωμεν ἡμεῖς κἀνένα διδάσκαλον, καθότι δὲν ἀνεχόμεθα νὰ περιφέρωνται αὐτόθι οἱ νέοι ἀμαθῆντες· ἀνέγνωμεν ἀκολούθως καὶ ὅσα μᾶς γράφει περὶ τῶν χρεωστομένων παρὰ τοῦ ἱατροῦ Τζοάννου Γρεβενιώτου. Ἰδοὺ ὅπου τῇ ἐξαποστέλλομεν τὴν ἀπαράλλακτον χρεωστικὴν τὸν ὁμολογίαν τῶν δέκα χιλιάδων γροσίων πρὸς τὸν μακαρίτην Γρεβενῶν, πλὴν ὅς τὸν νουθετήσῃ νὰ ἄλλῃ τὸν τρόπον, καὶ νὰ μὴ φέρεται οὕτω εἰς τὰ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιτάττομενα, καθότι ἡ Ἐκκλησία, γνωρίζων τὴν δύναμιν ὅπου ἔχει, δύναται νὰ τοὺς κάμῃ ἀφανῆ ἐξ ὀλοκλήρου· ἡμεῖς ὅμως διότι παρενρίσκειται εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας, διὰ τοῦτο μετριοφρονοῦντες, δὲν συνωριζόμεθα· ὅθεν ἀμέσως νὰ καταμερτήςῃ πρὸς τὴν θεοφιλίαν της τὰς εἰρημένας 2000 γροσίων ὁμοῦ καὶ μερικῶν ἐτῶν διάφορα, καθότι ἡ Ἐκκλησία ἐπειδὴ καὶ ἐμέτρησεν ἱκανὴν ποσότητα γροσίων ἔνεκα χρεῶν τοῦ μακαρίτου, ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ αὐτὰ· μὲ αὐτὸν λοιπὸν νὰ φροντίσῃ νὰ μᾶς τὰ ἐμβάσῃ· περὶ δὲ τῆς προαποσταλείσης Πατριαρχικο-συννοδικῆς ἐπιστολῆς τῇ λέγομεν ὅτι ἡ θεοφιλία, ἀφ' οὗ τὴν παρατηρήσει πρῶτον καλῶς, καὶ εἰς πρᾶξιν τεθεῖσα τὰ ἐν αὐτῇ, ἀφ' οὗ κατέλθωσι καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς ἐπισκοπῆς της, νὰ ἀναγγείλῃ πρὸς ἡμᾶς τὰ Πρακτικὰ της τῇ δε τῷ τρόπῳ ἐδέχθην τὴν προσυννοδικὴν μοι Πατριαρχικὴν ἐπιστολήν, μετὰ τοῦ ἐν κεφαλαίοις καταστήχον· τὴν ὁποίαν διελθὼν μετὰ προσοχῆς κατεῖδον ὅσα ἐν αὐτῇ ἐπιτάττομαι, ἅτινα καὶ ἀμέσως δὲν ἔλλειψα νὰ βάλλω εἰς πρᾶξιν, ἐκπληρῶν τὸ ἀφενκτόν μου χρέος· μ' ὅλον ὅτι γινώσκει ἡ σεβασμιότης της ὅτι οἱ ἐνταῦθα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μου διατελοῦντες εὐσεβεῖς χριστιανοί, πιστοὶ θαυμάδες τῆς κραταιᾶς, καὶ ἀηττήτου βασιλείας, μένοντες ἀμετακίνητοι εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἁεγιαλικίου των ἰδιοπραγμονοῦσιν ἐφυσυγχάζοντες εἰς τὰ ἔργα των· μ' ὅλον τοῦτο πρὸς πραγματικὴν δειξίν τοῦ πιστοῦ σαδακίου των. Ἰδοὺ ὅπου τῇ ἐξαποστέλλω τὴν καταγραφὴν τῶν ἐξ ἐκάστου μέρους τῆς ἐπαρχίας μου ἱερέων τῶν ἐναντίως ἐχόντων, καὶ παρὰ τῶν Προκριτωτέρων ὑπογεγραμμένων, καὶ ἐν τοῖς κεφαλαίοις διακελεύο-

μαι καὶ ἰδιαιτέρως τῶν καλογήρων, καὶ ταξιδιωτῶν, τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μου λαχόντων, πρὸς πληροφορίαν των καὶ τὰ λοιπὰ· οὕτω πῶς ἄς μᾶς ἀποκριθῇ· ὁμοίως γὰρ στείλῃ καὶ τὴν καταγραφὴν τῶν ἱερῶν τῆς 'Ραιδεστοῦ, καὶ λοιπῶν ἄλλων καλογήρων, ἐπογεγραμμένων καὶ παρὰ τῶν ἐγγενεστάτων ἀρχόντων, ὁμοίως καὶ τὰς καταγραφὰς τῶν λοιπῶν χωρίων τῆς ἐποκειμένων τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγίᾳ μητροπόλει, ἐπογεγραμμένας καὶ ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς προκριτωτέρους ἐκάστου χωρίου· διὰ γὰρ ἀποκριθῶμεν ἡμεῖς τῇ 'Εκκλησίᾳ τὰ δέοντα, δεικνύοντες καὶ τὰς καταγραφὰς πρὸς πληροφορίαν καὶ αὐτῆς· ὁμοίως θέλει γὰρ στείλῃ καὶ ξεχωριστὸν Κατάστιχον ὧσιν ἀνθρώπων ἔχει περὶ αὐτῇ καὶ ἡ θεοφιλία τῆς. Εἰς τὸ 'Ραιδεστὸν εὐρίσκονται τέσσαρες ἢ πέντε Σούδιτοι ἐξ ὧν εἶναι καὶ ὁ Παναγῆς καὶ ἄς ἀναφέρῃ περὶ αὐτῶν τῷ Τζελεπῇ 'Αγῷ, προθύμως προσφερομένη εἰς τὰ ὀρθοετηθέντα κεφάλαια. 'Ελείφθη καὶ ἡ συναχθεῖσα βοήθεια τοῦ κοινοῦ εἰς γροῦπον ἐσφράγιστον ὁμοῦ καὶ τὸ κατάστιχον· καὶ ἔχει καλῶς ταῦτα κ.τ.λ.

Τῇ καὶ Μαρτίου.

φ. 75β Τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ

"Οτι ἔχομεν καιρὸν γὰρ λάβωμεν γράμμα του, καὶ ἀποροῦμεν, κ.τ.λ. καὶ ὅτι γὰρ μᾶς γράψῃ καὶ γὰρ μᾶς στείλῃ καὶ γρόσια· καθότι γνωρίζει τὰς ἀνάγκας μας· τῷ ἐστείλαμεν μὲ τοῦ ἀπὸ Μάγαρα...50 γραμματικὰς τοῦ διδ. 'Ιωάννου διὰ γὰρ τὰς διανέμῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων εἰς 4 1/2 καὶ γὰρ μᾶς στείλῃ τὴν τιμὴν των ἀμέσως κ.τ.λ.

Τῇ καὶ 'Ιουλίῳ.

'Επίσης περὶ αὐτοῦ γίνεται λόγος καὶ ἐν μιᾷ ἐπιστολῇ τοῦ 'Ηρακλείας 'Ιγνατίου πρὸς τὸν διδάσκαλον 'Αλέξανδρον Λεοντόπουλον ¹⁾ (;) τῆς Σχολῆς τῆς Χώρας, ὅστις ἦτο υἱὸς τοῦ 'Ιωάννου Λεοντοπούλου ²⁾.

'Η ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι τοῦ 1828, ἐγκωμιάζει δὲ ἐν αὐτῇ τὸν διδάσκαλον 'Ιωάννην Λεοντόπουλον.

'Η ἐπιστολὴ αὕτη ἔχει ὥς ἐξῆς·

φ. 61α-62β † Τῷ διδ. 'Αλεξάνδρῳ

"Οτι ἐλάβομεν τὸ γράμμα του, καὶ τ. λ. εἶδομεν καὶ ὅσα ἐν αὐτῷ περιπαθῶς ἐκτραγωδεῖ περὶ τῆς ἀπενκταίας τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου διδασκάλου ἀποβιώσεως· καὶ δικαίως τοῦτο πάσχεις, ἐπειδὴ ὥς ἀπὸ

1) Μ. Γ. ε δ ε ω ν. Χρονικά Πατριαρχ. 'Ακαδημίας σελ. 203-4 ἐν ὑποσημ.

2) Τ ρ. Ε ὑ α γ γ ε λ ῖ δ ο υ, 'Ενθ. ἀνωτέρω σελ. 82-83.

παγῆς πολυχρόνιος, ἐκ τῶν φώτων ἐκείνου δαψιλῶς ἀπαρυσάμενος, ἐνε-
φορήθη τῶν γλυκυτάτων ἐκείνου ταμιείων, ἐκείνου, ὅστις δίκην φανωτά-
του ἀστέρος, ἐφώτισεν ὅλον τὸ νοητὸν στερέωμα τῆς καθ' ἡμᾶς ἐπαρχίας,
ἐδαδούχησε τῇ τῶν λόγων αὐτοῦ μαρμαρογῇ ὅλους τοὺς ἐν τῷ ζόφῳ τῆς
ἀμαθείας, ἐγκαλωδωμένους διέπρεψεν ὡς ἄλλος Ἡλίας εἰς τὰ νέφη τῆς
παρούσης βιοτικῆς τρικυμίας, τῶν θλιβερῶν περιστάσεων· φεῦ τῆς πι-
κροτάτης ἀποβολῆς! ἡμεῖς ὅμως ἀφίροντες κατὰ μέρος τὰς πολλὰς ἐπε-
κτάσεις εἰς τὴν ἤδη ἐπόθεσιν, δυσχρηρίζομενοι λέγομεν, ὅτι κατ' οἰκονο-
μίαν ἐκεῖθεν μετέβη, ἵνα τῆς ἀκρόατον αἴγλης ἐμπορευθῇ, ὡς μυρία μοχθή-
σας ὑπὲρ τῆς τοῦ γένους βελτιώσεως· καὶ πολλοὺς διδάξας καὶ φωταγωγή-
σας ἀληθῶς τῇ λαμπηδόνι τῶν μελλιζούτων αὐτοῦ διδαγμάτων, καὶ λόγων
ταῦτα παρ' ἡμῶν τῆς αἰδίου ἐκείνου μνήμης τὰ γνωρίσματα καὶ ἡ λογίτης
του δέ, δικαίως ἐν λόπῃ, καὶ ἀθυμία διάγεις, διὰ τὴν ἐκείνου ἀποκριβί-
ν, καὶ μετὰστασιν, ὅτι ἀνεδείχθη ἀληθῶς, παιδευμα ἐκείνου, δι' ὃν καὶ ἡμεῖς
οὐ μετρίως ἐλυπήθημεν· καὶ ταῦτα μὲν οὕτω περὶ δὲ τῶν συντακτικῶν, τῇ
δηλοποιοῦμεν ὅτι ἐλήφθησαν, ὡσαύτως καὶ περὶ τῶν ἀπολεσθέντων βιβλίων,
θέλομεν ἀνερευνήσει ἀκριβῶς, ὡς ἡμῖν γράφεις· περὶ δὲ τῆς ἀφανίσεως ἐν
τῇ αὐτόθι Ἑλληνικῇ σχολῇ πάντων τῶν βιβλίων τοῦ μακαρίτου δευτέρου
δεῖται σκέψεως τὸ τοιοῦτον· διὸ καὶ ἀκολουθῶς σοὶ γράφομεν κατ' ἑκτασιν
ταῦτα μὲν ἐν τοσούτῳ κ.τ.λ.

Τῇ αὖ Ἀπολίῳ.

Αἱ κατωτέρω τρεῖς ἐπιστολαὶ τοῦ Ἡρακλείου Ἰγνατίου ἀπευθύνον-
ται πρὸς τὸν διδάσκαλον τῆς ἐν Μυριοφύτῳ Σχολῆς Ἀλεξανδρῆν Κυρί-
την Μπίλιον.

Ὅτε ὁ Ἰωάννης Λεοντόπουλος προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου Ἰγνατίου μετὰ τὸ 1822 ἔτος ἐκ τῆς Σχολῆς Μυριοφύτου εἰς τὴν Σχολὴν
τῆς Παιδεστοῦ¹⁾, τῆς ἀνασυσταθείσης ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω,
διεδέχθη αὐτὸν ἐκ τῆς Σχολῆς Μυριοφύτου ὁ Θεοχάρης Αὐδιμιώτης (ἐκ τοῦ,
Αὐδιμίου Χωρίου τῆς Θράκης), καὶ αὐτὸν μετ' ὀλίγον ὁ διδάσκαλος Ἀλε-
ξανδρῆς Κυρίτης Μπίλιος ἀντὶ μηνιαίου μισθοῦ 1000 γροσίων. Τὴν πρῶ-
ξιν μάλιστα αὐτὴν τοῦ 1826 ἐπιβεβαίωσεν ὁ Μυριοφύτου Σεραφεῖμ, σωζομέ-
νην ἐν τῷ κώδικι Μυριοφύτου²⁾. Ὁ Ἀλεξανδρῆς ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ ἀπὸ

1) Μ. Γ ε δ ε ω ν, Περὶ τῶν ἐν Ἡρακλείῳ Ἀρχιερατευσάντων Λεγίων (1714-
1831) ἐν τῷ «Τύπῳ» τῶν ἀδελφῶν Πληθωνιδῶν ἀριθ. 249 ἔτ. Β' τῆς 11ης Νοεμ-
βρίου 1871. Πρβλ. Τ ρ. Ε υ α γ γ ε λ ι δ ο υ, ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 73.

2) Μ. Γ ε δ ε ω ν, Θερμικὰ ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 74. Πρβλ. Τ ο υ α υ τ ο υ,
Γανοχώρων Ἐκκλησιαστικαὶ παροικίαι ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. ΔΒ
(1912) Κ]πολις σελ. 323. Πρβλ. Τ ρ. Ε υ α γ γ ε λ ι δ ο υ, ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 73.

τοῦ ἔτους αὐτοῦ καὶ ἐφεξῆς. Αἱ πρὸς αὐτὸν ἀποσταλεῖσαι ἐπιστολαὶ αἱ μὲν δύο πρῶται εἶναι τοῦ 1827 καὶ ἡ τρίτη τοῦ 1828 ἔτους.

φ. 27α. Τῷ διδασκάλῳ Ἀλεξανδρῷ.

Ὅτι γὰρ εἰπῇ τῷ προηγουμένῳ Ἰβηρίτῃ Ἀνθίμῳ, ὅτι διὰ χατίρι του, ὡς ἔγνωσμεν ἡμῖν ὄντως θέλομεν δεχθῇ τὴν πόλιν σου, τὴν ὁποίαν ἤθελον πολιτίζειν οἱ Πατέρες ἀπὸ τὰ Καλύβια, γρόσια 500 μέχρι τοῦ ὀρισμένου καιροῦ ὅπου μᾶς γράφει κ.τ.λ. καὶ γὰρ μᾶς γράφῃ συνεχῶς.

σεπτέμβριον κζ'

Εἰς δὲ τὸ κενάρι, ὅτι ἔχοντας τὸ παρόν μας ἔτοιμον, ἤλθε καὶ ἡ πόλις σου, τὴν ὁποίαν ἀντιταρίσαντες ἀπεπληρώσαμεν τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ Θεοδοσίῳ τὰ πεντακόσια γρόσια καὶ γὰρ τὰ εἰπῇ αὐτῷ.

Τῇ ε' Ὀκτωβρίου.

φ. 45α. Τῷ ἐν Μυριόφυτῳ διδασκ. Ἀλεξανδρῷ.

Ὅτι ἐλάβομεν τὸ γράμμα σου, καὶ ἠπορίσασμεν ἰδόντες γὰρ παραπονῇται δηθὲν, ὅτι δὲν τῷ ἀποκριθῆναι εἰς τὰ πρὸς γράμματά σου, ἐν ᾧ ἡμεῖς καὶ ἀπὸ Ῥαιδεστόν τῷ ἐγγράψαμεν, καὶ ἐπεὶ δὲν προλαβόντως κατὰ 7/βριον [=Σεπτέμβριον] ἐν ᾧ τῷ ἐγγράφομεν καὶ περὶ πολιτικῆς τινὸς κ.τ.λ. ὡς ὀπισθεν' καὶ ὅτι τὸν ἔχομεν εἰς τὴν τάξιν τῶν πνευματικῶν τέκνων, καὶ γὰρ μᾶς γράφῃ συνεχῶς, κ. τ. λ.

κδ' δεκεμβρίου.

φ. 71α. Τῷ Α. Ἀλεξανδρῷ

Ἐξαποστείλαντες αὐτῷ 300 Γραμματικὰς τοῦ μ. [=μακαρίτου] Διδασκάλου Ἰωάννου ἐξ ὧν τὰς μὲν 150 θέλει διανέμῃ εἰς Μυριόφυτον καὶ Περίστασιν ἀπὸ 4 καὶ 1/2 γρόσια τὰς δ' ἄλλας στέλλει τῷ ἀγίῳ Γάνου καὶ Χώρας, ὡς καὶ ἰδίως γράφομεν τῇ Πανιερότητί σου καὶ ὅτι γὰρ φυλάττει τὸν λογαριασμὸν αὐτῶν μέχρι τῆς ἐλεύσεως ἡ τοῦ Χ'' Γεωργάκη ἡ τοῦ Χ'' Κοσμᾶ, εἰς οὓς καὶ θέλει κάμῃ τὴν παράδοσιν κ. τ. λ.

Τῇ θ' Ἰουνίου.

Ἀξιοὶ λόγου εἶναι ἐπίσης καὶ αἱ κατωτέρω παρατιθέμεναι ἐπιστολαί, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἡ πρὸς τὸν Γάνου καὶ Χώρας Λεόντιον ἀπευθυνομένη τοῦ 1828 ἀναφέρει, ὅτι ἀπέστειλεν εἰς αὐτὸν Γραμματικὰς τοῦ διδασκάλου Ἰωάννου Λεοντοπούλου, ἵνα διανείμῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν Σχολείων τῆς Χώρας ¹⁾ καὶ τοῦ Αὐδημίου.

1) Τ ῶ φ. Ε ὁ α γ γ ε λ ῖ δ ο υ, Ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 82.

Ἡ δὲ ἄλλη ἢ πρὸς τοὺς προεστῶτας καὶ Τζορμπατζίδες τοῦ Σκουλαρίου ἀπευθυνομένη ἀναφέρει τὴν ἴδρυσιν ἐκεῖ Ἑλληνικοῦ Σχολείου κατὰ τὸ 1827 ἔτος.

Ἡ τρίτη ἐπιστολὴ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Σηλυβρίας Διονύσιον, ἐν ᾗ ἀναφέρεται, ὅτι τῷ 1828 ἰδρύθη ἐν τῷ χωρίῳ Φανάριον Ἑλληνικὸν Σχολεῖον, τοῦ ὁποῖου διδάσκαλος ὑπῆρξεν ὁ πατὴρ Κοσμᾶς.

Τέλος ἡ τελευταία ἐπιστολὴ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Τζορμπατζὴν Στογιάννον καὶ μανθάνομεν ἐξ αὐτῆς, ὅτι οὗτος τῷ 1828 ἐξήτησε παρὰ τοῦ Ἡρακλείου, Ἰγνατίου, δ δίσκαλον διὰ τὴν Σχολὴν τῆς Φιλιππουπόλεως. Ἀναφέρει δὲ ἐν αὐτῇ, ὅτι ἀξιόλογος διδάσκαλος καὶ σχολάρχης αὐτῆς ἦτο ὁ μακαρίτης Ἰωάννης ὁ Λεοντόπουλος.

Ἐκ τῶν ὑπ' ἀριθ. 1222 - 1228 ἐγγράφων τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης μανθάνομεν, ὅτι τότε προσεκλήθη εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Φιλιππουπόλεως ὁ Ἰωάννης Σιλιμίνσκις διδάξας ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ 1831 ἔτους¹⁾.

φ. 71α. Τῷ Γάρον καὶ Χώρας

Ἐπιλήξαντες αὐτῷ πρῶτον διὰ τὴν ἐπὶ τοσούτον ἀφασίαν του, καὶ ἐφεξῆς τῷ εἰδοποιήσαμεν ὅτι διὰ τὸν διδ. Ἀλεξάνδρῳ, τῷ ἐξαποστέλλομεν 150 Γραμματικάς, τὰς ὁποίας καὶ θέλει διανεῖμῃ ἀνά καὶ 1/2 εἰς τοὺς μαθητάς τῶν 2 σχολῶν, τῆς τε Χώρας καὶ Αἰδημίου καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν συναχθέντα, ἃς τὰ ἀποστείλῃ τῷ εἰρημένῳ Ἀλεξάνδρῳ, ὅστις θέλει τὰ ἐξαποστείλῃ πρὸς ἡμᾶς.

Τῇ θῇ Ἰουνίου.

φ. 41α. Τοῖς Προεστώσι καὶ Τζορμπατζίδες Σκουλαρίου.

Τοῖς ἐγράψαμεν ἐπευχόμενοι αὐτοῖς διὰ τὴν σύστασιν Ἑλληνικοῦ Σχολείου, ὅπου νῦν συνέστησαν εἰς τὴν χώραν τῶν καὶ ὅτι ἄν, κακεντρέχῃς τις, θέλῃ νὰ ταράξῃ τὴν κοινὴν ἡσυχίαν, καὶ ἀνατρέψῃ τὰ καλῶς καὶ θεαρεστάως συστηθέντα, νὰ μᾶς εἰδοποιήσωσι, διὰ νὰ τὸν διορθώσωμεν καὶ ὅτι νὰ μᾶς γράφῃ ὁ διδάσκαλός των ἰδιαιτέρως τίς, καὶ πόθεν, καὶ ποῦ διέτριψε κ. τ. λ.

Δεκεμβρίου στ'

φ. 49α Τῷ Σηλυβρίας

» Ὅτι νὰ λάβῃ παρὰ τῶν Τζορμπατζίδων τοῦ Φαναρίου χωρίου τῆς ἐπαρχίας του τὰ ἐξήκοντα γρόσια τὸ ἐνοίκιον τοῦ μετοχίου τοῦ μοναστηρίου τοῦ Γρηγορίου, ὅπερ ἀπεκατέστησαν κοινὸν σχολεῖον, καὶ συνεφώνη-

1) Τοῦ Αὐτοῦ, Αὐτόθι σελ. 80.

σαν μετὰ τοῦ πάτερ Κοσμᾶ, νὰ δίδωσιν ἀνὰ γρόσια ἐξήκοντα. κατ' ἔτος·
καὶ λαβὼν νὰ μᾶς ἐμβάσῃ διὰ νὰ τὰ δώσωμεν τῷ εἰρημένῳ Κοσμᾶ κ.τ.λ.

Τῇ ιθ Ἰανουαρίου 1828.

φ. 53α

Τῷ Τζο[ρ]πατζῆ Σιογιάννῳ

*Οτι ἐλάβομεν τὸ γράμμα του κ.τ.λ. καὶ ὅτι ἐλυπήθημεν διὰ τὸν θάνατον τοῦ οἰκονόμου καὶ.....καὶ ὅτι περὶ διδασκάλου τῷ ἀπεκρίθημεν ὅτι ὁ μόνος ἄξιος διὰ νὰ σχολαρχήσῃ εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Φίλιππουπόλεως καὶ... καὶ.... καὶ.... ἦτον ὁ μακαρίτης Ἰωάννης, ὅστις περὶ τὰ μέσα τοῦ παύσαντος μηνός, ἔδωκε τὸ κοινὸν χρῆος, καὶ ὅτι διδάσκαλοι τότε νῦν ἔχον, καλῶς συμωρομένοι, καὶ μὲ ἄλλα προτερήματα κεκοσμημένοι, δὲν εὐρίσκονται ἤδη, ὥς διασπαρέντες τῇ δε κακείσθῃ πλὴν λαμβάνομεν πρόνοιαν διὰ νὰ εὐρωμεν τοιοῦτον, οἷον θέλει, καὶ ὅταν ἐπιτύχωμεν, θέλομεν τὸν ἐξαποστείλῃ τὸν εἰδοποιήσαμεν προσέτι, ὅτι διορίζεται καὶ ἡ εὐγενεία του Ἐπίτροπος εἰς τὸ μοναστήριον Πασκόβου, ὥς πληροφρεῖται ἐκθετικώτερον καὶ ἐκ τῶν περὶ τούτου ἐκδοθέντων πατριαρχικοσυννοδικῶν ἐπιστολῶν, καὶ ὥς καί τωθι κ. τ. λ.

Φεβρουαρίου β'

*Ἐγράψον ἐν Βησσάνη μηνὶ Ἀπριλίῳ 1935.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΙΩ. ΣΑΒΡΑΜΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ
ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Εν τῇ πόλει
Σερραίων
Θρᾷκης τ. 2!

Ὁ Ἰωάννης Λεοντόπουλος ¹⁾ ἐγεννήθη κατὰ τὸ Β' ἡμισυ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Ἐσπούδασεν ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ ὑπὸ τὸν Ματθαῖον τὸν ἐκ Γανοχώρων διδάσκοντα τὰ γραμματικά ἐν αὐτῇ ²⁾. Ἐδίδαξεν ἐν τῇ Σχολῇ Μυριοφύτου τῇ συσταθείσῃ τῷ 1788 ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείας Μελετίου τοῦ Λερίου ³⁾ τοῦ ἀπὸ Μυριοφύτου, διαδεχθεὶς τὸν ἀποθανόντα διδάσκαλον Ματθαῖον τὸν Γανοχωρίτην. Ἐδίδαξεν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ Κ]πόλεως καὶ μετὰ ταῦτα ἐν οἰκίαις ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, συνειργάσθη ἐπίσης εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ «Κιβωτός» τῷ 1816. Ἐξ ἐγγράφου τοῦ κώδικος Μυριοφύτου μαρτυρούμεν, ὅτι τῷ 1822 προτροπῇ τοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου μετετέθη εἰς τὴν ἐν Ραιδεστῷ Σχολὴν ⁴⁾ τὴν συσταθεῖσαν τῷ 1760 ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείας Μεθοδίου καὶ ἀνασυσταθεῖσαν εἰτα τῷ 1817 ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείας Μελετίου τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, ἔνθα παρέμεινε διδάσκων μέχρι τοῦ 1828, ὅτε περὶ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους τούτου ἀπέθανεν ἐνταῦθα, ὡς δηλοῦται ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου πρὸς τὸν Τζορπατζίην Στογιάννον τῆς 2ας Φεβρουαρίου 1828 (φ. 53α), περὶ ἧς κατωτέρω γίνεται λόγος. Τὸ ἔγγραφον αὐτὸ ἐπιβεβαιοῖ ὁ Μυριοφύτου Σεραφεῖμ, ⁵⁾ τῷ 1826.

1) Μ. Γεωργίου, Χρονικά τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας ἐν Κ]πόλει 1883 σελ. 268. Τοῦ αὐτοῦ, Ἀποσημειώματα χρονολογίου ἐν Ἀθήναις 1932 Μέρος Α' σελ. 112. Τριφ. Εὐαγγελεῖδου, Λόγιοι Θράκης ἐν «Θρακικοῖς» παράρτ. τόμ. Γ' (1931) σελ. 141.

2) Μ. Γεωργίου, Χρονικά τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 203.

3) Τριφ. Εὐαγγελεῖδου, Τὰ Σχολεῖα Θράκης ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐν «Θρακικοῖς» παράρτ. τόμ. Γ' σελ. 72. Μ. Γεωργίου, Ἐγγραφοὶ Λίθοι καὶ Κεράμια. (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἐν Κ]πόλει 1892 σελ. ρνγ'.

4) Μ. Γεωργίου, Χρονικά τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 210. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐγγραφοὶ Λίθοι... ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. ρνγ'. Πρβλ. Τριφ. Εὐαγγελεῖδου, Ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 73. Πρβλ. Μ. Γεωργίου, Θρακικά. Μνήμη Γανοχώρων, Ἐν Κ]πόλει 1913. Μέρος Β' σελ. 74.

5) Μ. Γεωργίου, Θρακικά Μέρος Β' Γανοχώρων Ἐκκλησιαστικαὶ παροιμαίαι ἐν Κ]πόλει 1913 σελ. 72 κε' (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» τόμ. ΔΒ' (1912) σελ. 333.

Ὁ Ἰωάννης Λεοντόπουλος συνέγραψεν παλαιὰν Ἱερὰν Ἱστορίαν καὶ Συντακτικόν, τὰ ὅποια δὲν ἐξεδόθησαν. ¹⁾ Ἐπίσης συνέγραψε Γραμματικὴν, ἣν ἐκάλεσε Νέαν Ὀδηγόν, ²⁾ ἐκδοθεῖσαν ἐν Κ[ι]π[ρ]οῖ ἐνθὺς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ δαπάναις τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου, ἥτις διέσωσε τὰς προσωπογραφίας τοῦ τε Ἡρακλείας Ἰγνατίου καὶ Ἰωάννου Λεοντοπούλου. ³⁾ Πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ Ἰγνάτιος μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1827, ἣν παρατίθημι ἐνθὺς ἀμέσως.

Τὰς κατωτέρω δημοσιευομένας ἐπιστολάς ἀντέγραψα ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 145 κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς Ἀθηνῶν τοῦ περιέχοντος τὴν ἀλληλογραφίαν τούτου. ⁴⁾

φ. 27α Τῷ Διδασκάλῳ Ἰωάννῃ.

Ὅτι ἐλάβομεν τὸ γράμμα του, καὶ ἐλυπήθημεν διὰ τὸ ζαῖφλίκι του, ὁμοίως καὶ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ του ἐπερχομένων ἀπὸ τὰ εἰκότα περὶ τῆς ἐπὶ τὰ κρεῖττω ἀνακλίσειώς του τὸν ἀπεκρίθημεν καὶ περὶ τινὸς διδασκάλου ὁποῦ μᾶς γράφει, ὅτι περιμένομεν νὰ μᾶς γράψωσιν οἱ Παιδесτινοὶ ἐξ οἰκείας των προαιρέσεως, ζήτοῦντες διδάσκαλον διὰ τὰ γένη τὸ πρῶμα ἔφημον καὶ ὄχι ἡμεῖς καὶ ὅν ποτε ἤθελον μᾶς γράφει ἀμέσως τότε διὰ χατίρη της συστήνομεν τὸν Διδάσκαλον ὁποῦ μᾶς γράφει.

Σεπτεμβρίον κζ. (1827)

Ἐπίσης περὶ τοῦ διδασκάλου Ἰωάννου Λεοντοπούλου γίνεται λόγος εἰς τὰς κατωτέρω τρεῖς ἐπιστολάς τοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου πρὸς τὸν Μυριοφύτου Σεραφεῖμ τοῦ 1828, ὡς καὶ εἰς μίαν τοῦ αὐτοῦ ἔτους πρὸς τὸν Πρωτοσύγκελλόν του Νεόφυτον, ἐν αἷς γίνεται πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις λόγος καὶ περὶ τῆς Γραμματικῆς αὐτοῦ, διὸ καὶ δημοσιεύω αὐτὰς ἐνταῦθα.

1) Μ. Γ ε δ ε ὦ ν, Χρονικά τῆς Πιτριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 210. Πρὸ βλ. Τ ο ὕ α ὕ τ ο ὕ, Περὶ τῶν ἐν Ἡρακλείᾳ ἀρχιερατευσάντων Λεγίων (1714-1831) ἐν «Τύπῳ» ἐφημερίδι τῶν ἀδελφῶν Πληθωνιδῶν ἀριθ. 249 ἔτος Β' (1871) Κων[σταντινί]ς.

2) Γ ε ρ γ. Χ α σ ι ὡ τ η, Περὶ τῶν δημοδῶν μνημείων, Ἀθῆναι 1910 σελ. 1910 ὁ τίτλος τῆς Γραμματικῆς εἶναι ὁ ἐξῆς: Νέα Ὀδηγὸς ἡ ἐγχειρίδιον περὶ κλίσεως, ὀρθογραφίας καὶ συντάξεως τῶν ὁκτώ τοῦ λόγου μερῶν συλλεγὲν ἐκ διαφόρων ἐγκρίτων Γραμματικῶν σαφῶς, συντόμως καὶ ἀνελλιπῶς ὡς οἶοντε. Μέρους πρῶτον λαμβινόν. «Σοφὴ μέλισσα ἀνθέων, ὧν ἂν θέλῃ συνάξει κηρίον τε καὶ μέλι»

3) Μ. Γ ε δ ε ὦ ν, Ἀποσημειώματα... ἐνθ' ἀνωτέρω Μέρ. Α' σελ. 112, ἐνθα εὐρίσκει τις καὶ τὰς προσωπογραφίας αὐτῶν.

4) Ε ὕ α γ γ έ λ ο υ Ἱ. Σ α β ρ ά μ η, Κώδιξ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἰγνατίου ἐν Θρακικοῖς Τόμ. Ε' (1934) καὶ στ' (1935). Ἐξεδόθη καὶ εἰς ἰδιαίτερον τεύχος.

φ. 54α

Τῷ Μυριοφύτου

Ὅτι ἐλάβομεν τὸ γράμμα του, ἐν ᾧ εἶδομεν ὅσα ἡμῖν ἀποκρίνεται περὶ τῆς ἐποθέσεως τοῦ μακαρίτου διδασκάλου Ἰωάννου, καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν ἦτον κἀνένας ἀσυνείδητος καὶ ἀθεόφοβος ἄνθρωπος, νὰ ζητῇ περὶ πλεόν τοῦ δικαίου του.... καὶ ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου του ἐξομολογήθη εἰς τὸν πνευματικόν του, εἶπεν, ὅτι ἔχει νὰ λαμβάνῃ ἱκανὰ γρόσια ἐκ τῆς πολιτείας "Ραιδεστοῦ" αὐτὸ τὸ ἴδιον ἤκουσεν ἀπὸ τὸ σιόμα του καὶ ὁ Παπᾶ Ἰωάννης ὁ πατὴρ τοῦ γραμματικοῦ μας Παναγιωτάκης· καὶ ὅτι ἡ ἀπόκρισις τῶν ἀρχόντων οὐκ ὀλίγον μᾶς ἔθλιψεν καὶ ὅτι αὐτοὶ εἰς τὸ πρὸς ἡμᾶς γράμμα των οὐδόλως δὲν ἀναφέρουν περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἀλλὰ μόνον μᾶς ἐπεύχονται διὰ τὰς ἐορτάς, καὶ μᾶς ἐξαποστελλουν καὶ ἐν κοντὶ μὲ χάσικον ἀλεῦρι, καὶ δέκα κούρκας, ἐξ ὧν μόνον τὰς ἑξὶ ἐλάβομεν, ἐπειδὴ καὶ ἐψόφισαν αἱ ἄλλαι· καὶ ὅτι νὰ τοῖς ὁμιλήσῃ νὰ ἐπεξεργασθῶσι τὸν λογαριασμὸν τοῦ μακαρίτου καλῶς καθότι δὲν ἀνεχόμεθα νὰ θέλωσιν οἱ υἱοὶ του νὰ ἐκδόσωσιν ἐπιστολὴν Πατριαρχικὴν περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος κ.τ.λ.

Τῇ θῇ Φεβρουαρίου.

φ. 54 α

Προσθήκη εἰς τὸ γράμμα τοῦ Μυριοφύτου.

φ. 57β

Τῷ Μυριοφύτου

Ὅτι νὰ ὁμιλήσῃ τοὺς ἀρχοντας τῆς πολιτείας περὶ τοῦ μισθοῦ τοῦ διδασκάλου Ἰωάννου, καθότι οἱ υἱοὶ του ζητοῦν νὰ ἐκδόσωσι Πατριαρχικὸν ἀφοριστικὸν περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος· ὅπερ καὶ μὴν ἀνεχόμενοι ἀπαντῶμεν εἰσέτι· καὶ νὰ ἐπεξεργασθῶσιν ἀκριβῶς τὸν λογαριασμὸν του, καὶ νὰ μᾶς ἀποκριθῶσιν μὲ Αἴν κ.τ.λ.

Τῇ ιη Μαρτίου.

φ. 60α-60β

Τῷ Μυριοφύτου

Τὸ ἀπὸ ἰδης τοῦ ἤδη ἐπερμεσοῦντος ἀδελφικόν της μετὰ πόθου δεξάμενοι, ἥσθημεν ἐπὶ τῇ ἀγαθῇ ἀγγελίᾳ τῆς ἀδελφικῆς ἐγείας της· εἶδομεν ἐφεξῆς καὶ ὅσα ἡμῖν γράφονσα ἀποκρίνεται εἰς τὴν ἐπόθεσιν τοῦ μακαρίτου διδασκάλου Ἰωάννου. Ἀδελφέ! ἡ θεοφιλία της ἡξεύρει ὅτι ὁ μακαρίτης δὲν ἦτον κἀνένας φιλάδικος ἄνθρωπος· ὁ εἰρημένος καὶ πρὸ τοῦ θανάτου του αἰετοτε ἐπροτέντερεν ἀπὸ τοὺς ἀρχοντας τὸ σάλδος τοῦ λογαριασμοῦ του, κατὰ τὸ κατὰστικον ὅπου ἔχομεν τῇ προαποστείλει, καὶ εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του εἶπεν, ὅτι ἔχει νὰ λαμβάνῃ λογαριασμὸν μισθοῦ, πρὸς τελείαν ἐξόφλησιν γρόσια τόσα· οὐκ εἶδαμεν ὅμως, ὅπως δια-

τεθέντες οἱ ἄρχοντες δὲν θέλουσι νὰ ἀποδώσωσι σώως τὰ προτεντερόμενα παρὰ τοῦ μακαρίτου. Εἰς ἡμᾶς περὶ τούτου δὲν ἔγραψεν οὐδόλως· βλέπομεν δὲ τὸ ἀποστελλόμενον ἴσον παρὰ τῆς θεοφιλίας της, καὶ ἐπαποροῦμεν ἡμεῖς ἀδελφέ! ἐπειδὴ καὶ δὲν δεχόμεθα περὶ τοιούτου μικροῦ πράγματος, νὰ ἐξαποστελῇ Πατριαρχικὸν ἀφοριστικὸν ἐκ μέρους τῶν υἱῶν του, διὰ τοῦτο καὶ τῷ ἐγράψαμεν ἅπαξ καὶ δῖς, νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ, διὰ νὰ παρατηρήσωσι καλῶς, μήπως ἔχωσι κἀνὲν λάθος, εἰς τοὺς λογαριασμοὺς των· ὅθεν νὰ ζῇ ὁ ἀδελφός! ὡς πασχίση νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτὸν τὸν πονοκέφαλον· ἀποροῦμεν ὅμως πῶς εἰσέτι οἱ ἄρχοντες δὲν προέβλεψαν νὰ εὖρωσι κἀνένα διδάσκαλον, διὰ νὰ διδάσκωνται τὰ παιδιὰ· ἡμεῖς ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἔχομεν γρόσια εἰς τὴν πολιτείαν διὰ νὰ πληρῶνται ἐκ τῶν διαφορῶν ὁ διδάσκαλος· διὸ καὶ εἴμεθα ἀναγκασμένοι νὰ ζητήσωμεν τὰ διάφορα τῶν ὁμολογιῶν, διὰ νὰ εὖρωμεν ἡμεῖς κἀνένα διδάσκαλον, καθότι δὲν ἀνεχόμεθα νὰ περιφέρονται αὐτόθι οἱ νέοι ἀμαθήτεστοι· ἀνέγνωμεν ἀκούθως καὶ ὅσα μᾶς γράφει περὶ τῶν χρεωστονέμων παρὰ τοῦ ἱατροῦ Τζοάννου Γρεβενιώτου. Ἰδοὺ ὅπου τῇ ἐξαποστελλομένῃ τὴν ἀπαράλλακτον χρεωστικὴν τὴν ὁμολογίαν τῶν δέκα χιλιάδων γροσίων πρὸς τὸν μακαρίτην Γρεβενῶν, πλὴν ὡς τὸν νοθεύσῃ νὰ ἀλλάξῃ τρόπον, καὶ νὰ μὴ φέρεται οὕτω εἰς τὰ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιταττόμενα, καθότι ἡ Ἐκκλησία, γνωρίζων τὴν δύναμιν ὅπου ἔχει, δύναται νὰ τὸν κάμῃ ἀφανῆ ἐξ ὀλοκλήρου· ἡμεῖς ὅμως διότι παρενρίσκειται εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας, διὰ τοῦτο μετριοφρονοῦντες, δὲν συνωριζόμεθα ὅθεν ἀμέσως νὰ καταμερτήσῃ πρὸς τὴν θεοφιλίαν της τὰς εἰρημένας 2000 γροσίων ὁμοῦ καὶ μερικῶν ἐτῶν διάφορα, καθότι ἡ Ἐκκλησία ἐπειδὴ καὶ ἐμέτρησεν ἱκανὴν ποσότητα γροσίων ἔνεκα χρεῶν τοῦ μακαρίτου, ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ αὐτά· μὲ αὐτὸν λοιπὸν νὰ φροντίσῃ νὰ μᾶς τὰ ἐμβάσῃ· περὶ δὲ τῆς προαποσταλείσης Πατριαρχικο-συνδικῆς ἐπιστολῆς τῇ λέγομεν ὅτι ἡ θεοφιλία, ἀφ' οὗ τὴν παρατηρήσει πρῶτον καλῶς, καὶ εἰς πρᾶξιν τεθεῖσα τὰ ἐν αὐτῇ, ἀφ' οὗ κατέλθωσι καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς ἐπισκοπῆς της, νὰ ἀναγγείλῃ πρὸς ἡμᾶς τὰ Πρακτικά της τῇ δε τῷ τρόπῳ ἐδέχθην τὴν προσυνοδικὴν μοι Πατριαρχικὴν ἐπιστολήν, μετὰ τοῦ ἐν κεφαλαίοις καταστήχον· τὴν ὁποίαν διελθὼν μετὰ προσοχῆς κατείδον ὅσα ἐν αὐτῇ ἐπιτάττωμαι, ἅτινα καὶ ἀμέσως δὲν ἔλλειψα νὰ βάλλω εἰς πρᾶξιν, ἐκπληρῶν τὸ ἄφενκτόν μου χρέος· μ' ὅλον ὅτι γινώσκει ἡ σεβασμιότης της ὅτι οἱ ἐνταῦθα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μου διατελοῦντες εὐσεβεῖς χριστιανοί, πιστοὶ ἀγαθάδες τῆς κραταιᾶς, καὶ ἀητιήτου βασιλείας, μένοντες ἀμετακίνητοι εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἡεαγιαλικοῦ τῶν ἰδιοπραγμονοῦσιν· ἐφησυχάζοντες εἰς τὰ ἔργα των· μ' ὅλον τοῦτο πρὸς πραγματικὴν δεῖξιν τοῦ πιστοῦ σαδακίου των. Ἰδοὺ ὅπου τῇ ἐξαποστελλῶ τὴν καταγραφὴν τῶν ἐξ ἐκάστου μέρους τῆς ἐπαρχίας μου ἱερέων τῶν ἐναντίως ἐχόντων, καὶ παρὰ τῶν Προκριτωτέρων ὑπογεγραμμένων, καὶ ἐν τοῖς κεφαλαίοις διακελεύο-

μαι καὶ ἰδιαιτέρως τῶν καλογήρων, καὶ ταξιδιωτῶν, τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μου λαχόντων, πρὸς πληροφориάν των καὶ ἄλοιπά· οὕτω πῶς ἂς μᾶς ἀποκριθῇ ὁμοίως νὰ στείλῃ καὶ τὴν καταγραφὴν τῶν ἱερέων τῆς Παιδεστοῦ, καὶ λοιπῶν ἄλλων καλογήρων, ἐπογεγραμμένων καὶ παρὰ τῶν ἐγγενεστάτων ἀρχόντων, ὁμοίως καὶ τὰς καταγραφὰς τῶν λοιπῶν χωρίων τῆς ἐποκειμένων τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγία μητροπόλει, ἐπογεγραμμένας καὶ ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς προκριωτέρους ἐκάστου χωρίου· διὰ νὰ ἀποκριθῶμεν ἡμεῖς τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ δέοντα, δεικνύοντες καὶ τὰς καταγραφὰς πρὸς πληροφориάν καὶ αὐτῆς· ὁμοίως θέλει νὰ στείλῃ καὶ ξεχωριστὸν Κατάστιχον ὅσων ἀνθρώπων ἔχει περὶ αὐτῇ καὶ ἡ θεοφιλία τῆς. Εἰς τὸ Παιδεστὸν ἐνρίσκονται τέσσαρες ἢ πέντε Σούδιτοι ἐξ ὧν εἶναι καὶ ὁ Παναγῆς καὶ ἂς ἀναφέρῃ περὶ αὐτῶν τῷ Τζελεπῇ Ἀγῶ, προθύμως προσφερομένη εἰς τὰ ὀροθετηθέντα κεφάλαια. Ἐλείφθη καὶ ἡ συναχθεῖσα βοήθεια τοῦ κοινοῦ εἰς γροῦπὸν ἐσφράγιστον ὁμοῦ καὶ τὸ κατάστιχον· καὶ ἔχει καλῶς ταῦτα κ.τ.λ.

Τῇ καὶ Μαρίτῳ.

φ. 75β Τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ

Ἵτι ἔχομεν καιρὸν νὰ λάβωμεν γράμμα· τον, καὶ ἀποροῦμεν, κ.τ.λ. καὶ ὅτι νὰ μᾶς γράψῃ καὶ νὰ μᾶς στείλῃ καὶ γράμματα· καθότι γνωρίζει τὰς ἀνάγκας μας· τῷ ἐστείλαμεν μὲ τὸν ἀπὸ Μαλγασα... 50 γραμματικὰς τοῦ διδ. Ἰωάννου διὰ νὰ τὰς διανέμῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων εἰς 4 1/2 καὶ νὰ μᾶς στείλῃ τὴν τιμὴν των ἀμέσως κ.τ.λ.

Τῇ ἰαη Ἰουλίῳ.

Ἐπίσης περὶ αὐτοῦ γίνεται λόγος καὶ ἐν μιᾷ ἐπιστολῇ τοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου πρὸς τὸν διδάσκαλον Ἀλέξανδρον Λεοντόπουλον ¹⁾ (;) τῆς Σχολῆς τῆς Χώρας ὅστις ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Λεοντοπούλου ²⁾.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι τοῦ 1828, ἐγκωμιάζει δὲ ἐν αὐτῇ τὸν διδάσκαλον Ἰωάννην Λεοντόπουλον.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔχει ὥς ἑξῆς·

φ. 61α-62β † Τῷ διδ. Ἀλεξάνδρῳ

Ἵτι ἐλάβομεν τὸ γράμμα τον, καὶ τ. λ. εἶδομεν καὶ ὅσα ἐν αὐτῷ περιπαθῶς ἐκτραγοῦν περὶ τῆς ἀπενεκαΐας τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου διδασκάλου ἀποβιώσεως· καὶ δικαίως τοῦτο πάσχεις, ἐπειδὴ ὡς ἀπὸ

1) Μ. Γ ε δ ε ω ν, Χρονικά Πατριαρχ. Ἀκαδημίας σελ. 201-4 ἐν ὑποσημ.

2) Τ ρ. Ε υ α γ γ ε λ ι δ ο υ, Ἐνθ. ἀνωτέρω σελ. 82-83.

παγῆς πολυχέυμονος, ἐκ τῶν φώτων ἐκείνου δαφνιδῶς ἀπαρυσάμενος, ἐνεφορήθη τῶν γλυκντάτων ἐκείνου ναμάτων, ἐκείνου, ὅστις δίκην φανωτάτου ἀστέρος, ἐφώτισεν ὅλον τὸ νοητὸν στερέωμα τῆς καθ' ἡμᾶς ἐπαρχίας, ἐδαδούχησε τῇ τῶν λόγων αὐτοῦ μαρμαρογῇ ὅλους τοὺς ἐν τῷ ζόφῳ τῆς ἀμαθείας, ἐγκαλωδωμένους διέπρεψεν ὡς ἄλλος Ἡλίας εἰς τὰ νέφη τῆς παρούσης βιοτικῆς τρικυμίας, τῶν θλιβερῶν περιστάσεων φεῦ τῆς πικροτάτης ἀποβολῆς! ἡμεῖς ὁμῶς ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὰς πολλὰς ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἤδη ἐπόθεσιν, δυσσυχριζόμενοι λέγομεν, ὅτι κατ' οἰκονομίαν ἐκεῖθεν μετέβη, ἵνα τῆς ἀκκράτου αἴγλης ἐμφοριθῇ, ὡς μυρία μοχθίσας ἐπὲρ τῆς τοῦ γένους βελτιώσεως καὶ πολλοὺς διδάξας καὶ φωταγωγῇσας ἀληθῶς τῇ λαμπιρῶνι τῶν μελλιζῶντων αὐτοῦ διδαγμάτων, καὶ λόγων ταῦτα παρ' ἡμῶν τῆς αἰδίου ἐκείνου μνήμης τὰ γνωρίσματα καὶ ἡ λογίότης του δέ, δικαίως ἐν λύπῃ, καὶ ἀθυμίᾳ διάγεις, διὰ τὴν ἐκείνου ἀποκριβὴν, καὶ μετάστασιν, ὅτι ἀνεδείχθη ἀληθῶς, παίδευμα ἐκείνου, δι' ὃν καὶ ἡμεῖς οὐ μετρίως ἐλυπήθημεν καὶ ταῦτα μὲν οὕτω περὶ δέ τῶν συντακτικῶν, τῇ δηλοποιοῦμεν ὅτι ἐλήφθησαν, ὡσαύτως καὶ περὶ τῶν ἀπολεσθέντων βιβλίων, θέλομεν ἀνερευνήσει ἀκριβῶς, ὡς ἡμῖν γράφεις. περὶ δὲ τῆς ἀφανίσεως ἐν τῇ αὐτόθι Ἑλληνικῇ σχολῇ ἀπάντων τῶν βιβλίων τοῦ μακαρίτου δευτέρου δεῖται σκέψεως τὸ τοιοῦτον διὰ καὶ ἀπολόσθως σοὶ γράφομεν κατ' ἔκτασιν ταῦτα μὲν ἐν τοσούτῳ κ.τ.λ.

Τῇ 14 Ἀπριλίον.

Αἱ κατωτέρω τρεῖς ἐπιστολαὶ τοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου ἀπευθύνονται πρὸς τὸν διδάσκαλον τῆς ἐν Μυριοφύτῳ Σχολῆς Ἀλεξανδρῆν Κυρίτην Μπίλιον.

Ὅτε ὁ Ἰωάννης Λεοντόπουλος προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου μετὰ τὸ 1822 ἔτος ἐκ τῆς Σχολῆς Μυριοφύτου εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Παιδεστοῦ τῆς ἀνασταθείσης ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, διεδέχθη αὐτὸν ἐν τῇ Σχολῇ Μυριοφύτου ὁ Θεοχάρης Αὐδιμιώτης (ἐκ τοῦ, Αὐδιμίου Χωρίου τῆς Θράκης), καὶ αὐτὸν μετ' ὀλίγον ὁ διδάσκαλος Ἀλεξανδρῆς Κυρίτης Μπίλιος ἀντὶ μηνιαίου μισθοῦ 1000 γροσίων. Τὴν πρᾶξιν μάλιστα αὐτὴν τοῦ 1826 ἐπιβεβαιοῖ ὁ Μυριοφύτου Σεραφίμ, σωζομένην ἐν τῷ κώδικι Μυριοφύτου¹⁾. Ὁ Ἀλεξανδρῆς ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ ἀπὸ

1) Μ. Γ ε δ ε ω ν, Περὶ τῶν ἐν Ἡρακλείᾳ Ἀρχιερατευσάντων Λεγίων (1714-1831) ἐν τῷ «Τύπῳ» τῶν ἀδελφῶν Πληθωνιδῶν ἀριθ. 249 ἔτ. Β' τῆς 11ης Νοεμβρίου 1871. Πρβλ. Τ ρ. Ε ὑ α γ γ ε λ ῖ δ ο υ, ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 73.

2) Μ. Γ ε δ ε ω ν, Θρησκικά ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 74. Πρβλ. Τ ο ὤ α ὁ τ ο ὤ, Γανοχώρων Ἐκκλησιαστικαὶ παροιαί ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. ΑΒ (1912) Κ]πολις σελ. 323. Πρβλ. Τ ρ. Ε ὑ α γ γ ε λ ῖ δ ο υ, ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 73.